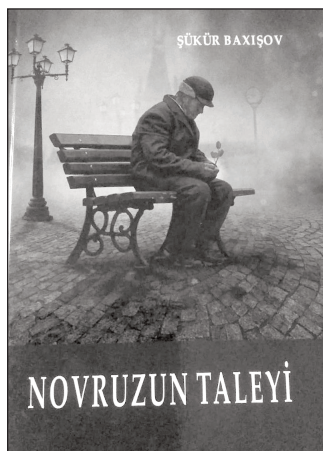

H yatdan g l n s sl r

Şükür müəllimi keçdiyi həyat, tale yolu hələ uşaqlığından o qədər öz mənəşində sıxıb, ürəyini əzib ki, yaşının bu ixtiyar vədəsində də o, adamlarla danışanda - söhbət edəndə danışığının intonasiasından, səsinin ahəngindən, sözünün titrəyişindən o kövrəkliyi, məhzun nisgili sezmək olur. Elə belə kövrək qəlbə sahib olduğundandır ki, ürəyinin döyüntülərini ritmik

çarpıntıların inikası kimi “Qubam var mənim” (Elm və təhsil,” 2019) deyərək hayqırdığı kitabından misra-misra əks elətdirib.Ümumiyyətlə, insan ilk növbədə bitdiyi torpağa doğulduğu ana yurda bağlı olmalıdır ki, ondan sonra onun ürəyində ümumi vətən deyilən Azərbaycana sevgi qanadlansın, qol-budaq atıb şaxələnsin. Doğma evini-ocağını, ailəsini, kənd-kəsəyini sevməkdən başlanıb böyük vətən sevgisinin özəyi. Odur ki, kitabın redaktoru olan fizika-riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Nurbala Seyidməmmədov haqlı olaraq ön sözdə qeyd edir ki, “ dünyaya göz açdığı, uşaqlıq və gənclik illərini keçirdiyi doğma kəndi Amsara qəlbən bağlıdır”. Elə bunun əyani təzahürüdür ki, Şükür Baxışov “Göylərə baş vuran qoca Şahdağın, Əmrəli bulacağın, meyvəli bağın sənin vüqarındı, sənin dayağın, mənim ana yurdu doğma Amsarı” deyib misralarının dili ilə öydüyü ilə kifayətlənmir, bunun ardınca şeirlər kitabı kimi yazdığı bu kitabına “Amsar”adlı öçərini də əlavə edir. Qubanın rayon mərkəzindən 3 km şimalda Ağçayın sağ sahilində düzəngah bir ərazidə salınmış Amsar kəndinin Abasquluğa Bakıxanov, Qaçaq Alı, neft ustası Mirzə Bədirxanov kimi tanınmış şəxsiyyətlər yetirdiyini diqqətə çatdırır. Uzun müddət respublikamızın müxtəlif məsul vəzifələrində çalışmış adlı-sanlı ictimai xadim olan, Lenin ordenli, Qırmızı Əmək bayrağı ordenli, müstəqil Azərbaycanın Şərəf və Şöhrət ordenləri ilə təltif olunmuş Əlvəz Baxışov, biologiya elmləri doktoru professor Məcnun Məmmədov, iqtisad elmləri doktoru Məzahir Fərzəliyev, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, Amsarın ilk alimi Şövkət Baxışov, tanınmış yazıçı -publisist Fazil Məmmədov və başqa görkəmli şəxsiyyətlərin adlarını çəkir.

Bu minvalla Şükür müəllim doğma Amsar kəndinə məhəbbətini sadəcə nəzmə çəkməklə kifayətlənməyərək,

kəndinə həsr etdiyi öçərində də ifadə etmişdir. “Çubuqdan özümə at düzəltdiyim, “minərək belinə” quş tək süzdüyüm, hərdən yığılaraq bərk əzildiyim o günlər, o anlar indi olaydı”, - deyərək nostalji duyğulara köklənən Ş.Baxışov uşaqlıq xatirələrini də nəzmin şirin dilinə gətirir, uşaqlıq çağından yaddaşında kök salmış əziz və şirin, doğma vətənin bütöv obrazını kitab boyu verməyə çalışır. Ona görə kitabboyu deyirəm ki, kitabda verilən mənzum nümunələr də süjetli lirikanı xatırladır, demək olar ki, danışq dili üçün - məişət leksi-

kasında hadisələri təsvir etmək qaydası necə xarakterikdirsə, o qaydada da misraların dilində görüb şahidi olduqlarının ümumi mənzərəsini yaradır. Heç təsadüfi deyil ki, Nurbala müəllim də ön sözə Şükür müəllimin yaradıcılığının əsas xüsusiyyəti olaraq sadə və aydın şəkildə hadisələrin təsirli təsvirinin verildiyini göstərir. Gəncliyini, atasının ağır-acılı həyatını ustalıqla misralara köçürdüyünü bildirir.

Doğrudan da, müəllif “Anam” adlı mənzuməsində “Durardı hamıdan erkən yuxudan, hamıdan da sonra yatardı anam. Bişirərdi, yuyub-təmizləyərdi, Gecəni gündüzə qatardı anam” deyəndə də, “Gələrdi o, işdən yorğun və incik, nə yuxu bilirdi, nə də ki dinclik. Arxada qalardı cavanlıq, gənclik, əzablı bir ömür yaşardı anam”, “Yaşı olardı qırx, qırx beşində, Elə bil yetmişə yetmişdi anam”, -deyəndə də istər-istəməz adam kövrəlir, təsirlənir, doluxsunur və adamın gözləri qarşısından mütəəssir edici həyat lövhələri bir-birər gəlib keçir. Bu, Şükür Baxışovun adi, boyasız sözlərlə həqiqəti, həyat reallığını təsirli şəkildə ifadə etmək gücünü göstərir. Yəni burada artıq-əskik sözlərə yol verilmir, etnoqrafik həyat lövhəsi pozulmadan, təbii şəkildə ifadəsini tapdığından, bu cür həyat tərz-i yaşayış, dolanışqı, gün-güzəran hamımız üçün tanış və doğma olan gündəlik məişətimizin aynası kimi təsəvvürümüzə canlanır. Başqa sözlə, bu cür təsvir üsulu ilə həm Şükür müəllim özünün şəxsi həyatını aydınlığı ilə göstərməyə nail olmuş, həm də burada ümumi xalqımız üçün xarakterik olan etnoqrafik məişət həyatımız canlandırıldığı üçün hamımızın yaşayış səviyyəmizi, ailə

dəyərlərimizi ifadə etməyə nail olmuşdur. Məhz Şükür Baxışovun kitablarını mənalı edən əsas xarakterik cəhət də odur ki, həyatı olduğu kimi təqdim edir, etnoqrafik həyat lövhələrini təbiiliklə öz yazılarında qoruyub saxlayır, əlaməçiliyə-süniliyə zərəcə olsa belə yol vermir. Onun nəsr şəklində qələmə aldığı “Novruzun taleyi” (“Elm və təhsil,” 2019) adlı avtobiografik əsəri də demək olar ki, eynilə həyat həqiqətlərini açıb göstərməyə xidmət edir. Mənə göndərdiyi həmin kitabında yazdığı avtoqrafda da o, səmimi duyğular işığında məhz həyatı reallığı ilə açıb göstərməsi amilini etiraf edib: “Mənim əziz dostum və qardaşım Şakir müəllim! Bu kitabın qəhrəmanı Novruz mən özüməm. Oxusanız biləcəksiniz ki, Novruzun (Şükürün) başına gələnlər, çətinliklər sizin də həyatınızda olub.

Mən öz həyatımı qələmə alıb özümü “ofişirovat” etmək məqsədi güdməmişəm. Məqsədım o olub ki, bu kitabı oxuyan kəs bilsin ki, insan həyatı enişli-yoxşuludur. Çətinliklərdən qorxmasınlar. Ruhdan düşməsinlər. Çıxış yolunu elmdə, təhsildə görsünlər. Hörmətlə:Şükür Baxışov. 11.11.2019”.

Bu avtoqraf mənə ünvanlansa da, əslində bu fikirləri ümumoxucu kütləsinə ünvanlanmış yazıçı tövsiyəsi kimi də qəbul etmək olar. Burada da bir daha Şükür müəllimin yazısında həyat həqiqətinə sadıq qaldığı amili öz təsdiqini göstərir. O ki, qaldı kitabın “Novruzun taleyi” adlanması, yəni Şükür Məmmədşah oğlu Baxışovun öz prototipini yaratdığı əsərə Novruz adı qoymasına, bunun da səbəbi milli düşüncədən doğan haldır. Çünki Novruz bayramında doğulan oğlan uşaqlarına əksər hallarda bayramın şərəfinə Novruz, Bayram, Bayramlı kimi adların verilməsi ənənəsi vardır. Şükür müəllimin də avtobiografiyasından öyrənirik ki, o, 22 mart 1935-ci ildə Qubanın Amsar kəndində onadan olub. Demək, bu məntiqdən götürüldə, müəllif burada da sırf milli-etnoqrafik adqoyma ənənəsindən istifadə etmişdir.

Bu kitabda da uşaqlıq və gəncliyi 1941-1945-ci illərin Böyük Vətən müharibəsi kimi ağır vaxtlarına düşən əsərin əsas qəhrəmanı Novruzun ağır və keşməkeşli həyatını həyəcansız, göz yaşlarısız

oxumaq mümkün deyil. Bu məqama kitabın ön sözündə aydınlıq gətirilib: “Müharibənin yaratdığı fəsadlar üzündən Novruz anasını, qardaşını, balaca bacısını, qardaşı uşaqlarını itirir. Qardaşı Müseyibin həyatı dağılır. Ard-ardla başverən faciəli anlar Əlmşah kişinin qayğılarını artırır... O, ailəsinin çörək ağacını hesab etdiyi baltasını əlindən yerə qoymur, əziyyətdən çıxış yolunu zəhmətdə görür.

Məleykə ananın başına gələn acınacaqlı hadisələr, ayağı əzilərək yorğan-döşəyə düşməsi, ömründə bir dəfə də olsa təzə bir paltar geyməyən, atasının aldığı parçanın paltara deyil, kəfəninə qismət olan Məhrubənin faciəli həyatı, qarlı-şaxtalı açıq havada çürük və donmuş almaları əzib urub bişirən, sonradan xəstələnib dünyasını vaxtsız dəyişən ananın əzablı günləri yazıcının qələmi ilə ustalıqla təsvir olunur ki, oxucu istər-istəməz kədərlənir. Ömründə qarın dolusu yeməyən, istədiyi kimi geyinib-gecirməyən, bir oğul toyunda süzməyən, qucağına nəvə almayan, zəhmətkeş Məleykənin həyatını həyəcansız oxuya bilmirsən.

Həyat yoldaşını müharibədə itirən, iki doğma balası vaxtsız dünyadan köçən, vaxtı ilə sevinə-sevinə gəlin gəldiyi evi ağlaya-ağlaya tərk edən Həlimənin həyatı oxucunu istər-istəməz kövrəldir. Bütün bunlar Novruzun gəncliyini alt-üst edir”.

Göründüyü kimi, “Novruzun taleyi” həyatı obyektivliyi ilə əks etdirən əsər olub, oxucuları bu yaşanmış həyatı oxumaqdan nəticə çıxarmağa sövq edir. Əgər “Qubam var mənim” kitabı ilə “Novruzun taleyi” kitabını bir vaxtda paralel olaraq mütaliə etsək, görürük ki, hər iki kitabda real yaşanmış həyatı gerçəkliklər əksini tapmışdır. Sadəcə olaraq birində misraların təsviri yolu ilə, obirində isə epik təhkiyə üsulunda buna rast gəlirik. Ona görə ki, bu kitabların ikisi də bir ürəkdən su içib, bir ürəyin ritmik döyüntülərinin inikası olaraq araya-ərsəyə gəlib. Əsərlərində həyat həqiqətlərinə sadıqlıq nümayiş etdirən Şükür müəllimin özünün də - ömrünün də həyata sadıq qalmasını arzulayır, uzun ömür və can sağlığı diləyi ilə daimi müvəffəqiyyətlər arzulayırəm!

2020

**Şakir
ALBALIYEV,
dosent**